

196.

MOLIÈRE.

B/7 10

SCAPIN FURFANGJAI

növ.
2091.

VIGJÁTÉK HÁROM FELVONÁSBAN

DEBRECZENI
ÁLLAMI FŐREÁLISKOLA
TANÁRI TÖRŐNYTÉSÉ

1903
FÖRDITOTTA

HEVESI SÁNDOR.

322-29

BUDAPEST,
LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. ODV. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.

13637

322

Minden jog fenntartva.

SZEMÉLYEK.

Argante, Octave és Zerbinette atyja.

Géronte, Léandre és Hyacinthe atyja.

Octave, Argante fia és Hyacinthe imádója.

Léandre, Géronte fia és Zerbinette imádója.

Zerbinette, állítólagos cigányleány, valósággal Argante leánya és Octave imárottja.

Scapin, Léandre szolgája, gazkópé.

Silvestre, Octave szolgája.

Nérine, Hyacinthe dajkája.

Carle, gazkópé.

Két hordár.

Történik Nápolyban.

Élső felvonás.

ELSŐ JELENET.

OCTAVE. SILVESTRE.

Octave. Ah! Szerelmes embernek kellemetlen ujság! Milyen kinos helyzetbe kerültem! A kikötőben azt hallottad, Silvestre, hogy atyám visszatér?

Silvestre. Igenis, azt.

Octave. Hogy még ma reggel megérkezik?

Silvestre. Még ma reggel.

Octave. És hogy azzal a szándékkal jön vissza, hogy megházasítson?

Silvestre. Azzal.

Octave. És Géronte úr leányát vétesse el velem?

Silvestre. Géronte úr leányát.

Octave. És hogy a leányt e végből már ide is rendelték Tarentóból?

Silvestre. Igenis.

Octave. És te nagybátyámtól hallottad e híreket?

Silvestre. Nagybátyjától.

Octave. A kit atyám értesített levélben?

Silvestre. Levélben.

Octave. És te azt mondod, hogy nagybátyám tudja minden dolgunkat?

Silvestre. Minden dolgunkat.

Octave. Beszélj már no, és ne kívánd, hogy minden szót harapófogóval szedjek ki belőled!

Silvestre. Mit szólnak többet? Egyetlen körülményről sem feledkezett meg s elmondott mindent azon módon, a hogy van.

Octave. Adj legalább tanácsot, s mondd mitévő legyek szörnyű helyzetemben?

Silvestre. Én is benne vagyok a csávában, csak úgy, mint ön, s magam is örömet elfogadnám a jó-tanácsot.

Octave. Megöl ez az átkozott hazajövetel.

Silvestre. Engem is.

Octave. Ha atyám megtudja, mi történt, mint a futó zivatar, úgy szakad majd nyakamba a sok heves szemrehányás.

Silvestre. Mi az, ha megmossa a fejét? Csak én mászhatnám ki a bajból ilyen olcsó áron! De attól tartok, hogy drágábban fogom megfizetni az ön bolondságait, s úgy látom, hogy a messzeségben felhő kerekedik, a melyből ütlegek fognak hullani a hátamra.

Octave. Oh egek! Hogy eviczkeljek ki ebből a hínárból!

Silvestre. Erre gondolnia kellett volna, mielőtt belemászott.

Octave. Ah! Megölsz ezekkel az idétlen leczkéddelel.

Silvestre. Jobban megöl ön engem szeleburdi tetteivel.

Octave. Mitévő legyek? Mire tőkéljem el magamat? Hova forduljak segítségért?

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SCAPIN.

Scapin. Mi az, Octave nagyságos úr? Mi lelte? Mi történt? Micsoda zavar ez itt? Hiszen egészen föl van indulva!

Octave. Oh, édes Scapinem, végem van, kétségbe vagyok esve; én vagyok a legszerencsétlenebb ember a világon.

Scapin. Hogyan?

Octave. Semmit sem hallottál még dolgaimról?

Scapin. Nem én.

Octave. Atyám megérkezik Géronte úrral és meg akarnak házasítani.

Scapin. Hát aztán! Mi szomorú van ebben?

Octave. Jaj! Nem tudod te az én nyugtalan-ságom okát.

Scapin. Nem; de csak öntől függ, hogy mindjárt megtudjam; nálam készen áll a vigasztalás, nagyon érdeklődöm ám ifjú emberek dolga iránt.

Octave. Ah, Scapin, ha ki tudnál eszelni valamit, ha lelnél útat-módot, hogy kiránts bajomból, többel volnék adósod, mint az életemmel.

Scapin. Az igazat megvallva, kevés dolog van olyan, a mit véghez nem tudok vinni, ha ráadom a fejemet. Már annyi bizonyos, hogy természettől fogva elég csinos tehetségem van mindazokra az elmés tréfákra, leleményes ötletekre, a melyeket a tudatlan köznép furfangnak nevez; dicsekvés nélkül mondhatom, hogy nem minden bokorban terem olyan ficzkó, a ki fogásokban és cselszövényekben járatosabb, mint én, s a ki e nemes mesterség révén nagyobb hírre tett szert. De lelkemre mondom, manapság nincs becsülete az érdemnek; és én szögre is akasztottam

az egész mesterséget, mióta kellemetlenségeim voltak egy dolog miatt.

Octave. Miféle dolog volt az, Scapin?

Scapin. Afféle dolog, hogy összetűztem a hatósággal.

Octave. A hatósággal?

Scapin. Azzal. Egy kis nézeteltérés volt köztünk.

Silvestre. Közted és a hatóság között?

Scapin. Igenis. Rosszúl bántak velem és én anyyira megharagudtam e hálátlan korra, hogy elhatároztam: én már többé semmit sem teszek. Elég volt! Mondja el kérem az esetet.

Octave. Tudod, Scapin, hogy két hónappal ez előtt atyám Géronte úrral együtt tengeri útra kelt valami vállalat ügyében, a melyben közös érdekeik voltak.

Scapin. Tudom.

Octave. És hogy Léandret és engem itthon hagytak, engem Silvestre felügyelete, Léandret pedig a te gondviselésed alatt.

Scapin. Igen. Én mindenképpen meg is feleltem feladatomnak.

Octave. Nem sokára aztán Léandre egy fiatal cigány-leánynyal találkozott s beléje szeretett.

Scapin. Ezt is tudom.

Octave. Engem, mint meghitt barátját azonnal beavatott szerelmi titkába s elvitt a leányhoz, a kit valóban szépnek találtam, de mégsem olyan szépnek, a mint Léandre kívánta. Léandre nap-nap mellett csak róla beszélt, túlzott dicséretekkel szüntelenül szépségét és bájoságát magasztalta, dicsérte szellemét s elragadtatással emlegette, hogy milyen kedves a társalgása, a melyet rendesen közölt velem az utolsó szóig s egyre azon erőlködött, hogy a legnagyobb elmésségnek tartsam, a mit imádottja beszélt. Sokszor pirongá-

tott, hogy nem eléggé érdekelnek a dolgok, a melyekről beszél nekem, és egyre szidott, a miért oly közömbös vagyok a szerelem iránt.

Scapin. Nem tudom még, hova akar kilyukadni?

Octave. Egy napon, a mikor elkisértem őt azokhoz az emberekhez, a kik szerelme tárgyát őrizték, egy félreeső utcza egyik házikójából sírást és jajgatást hallottunk. Tudakoljuk, hogy mi a baj, egy asszony nagy sóhajtozással elmondja, hogy idegen emberek vannak ott, a kiknél nagyon szomorú dolognak lehetünk tanúi, s ha csak kőből nincs a szívünk, hát megeshetik rajtuk.

Scapin. S mi a mese vége?

Octave. Kíváncsiságomban sürgetem Léandret, hogy nézzük meg, mi az. Belépünk egy szobába, a hol egy haldokló öregasszonyt pillantunk meg, mellette egy jajgató cseléd s egy könnyes szemű fiatal leány, a kinél szebb és meghatóbb jelenséget sohasem láttam.

Scapin. Ah! Ah!

Octave. Más leány rémítő lett volna abban az állapotban; nem volt rajta egyéb, mint egy rossz kis szoknya, közönséges pamutból készült hálóköntös, a feje búbján sárga főkötő, mely alól haja rendetlenül hullott le a vállára; és mindamellettt így is szépségtől ragyogott s egész valója csupa báj volt és kellem.

Scapin. Látom már, hogy mire lyukadunk ki.

Octave. Ha láttad volna, Scapin, a hogy én láttam, te is csodálatra méltónak találtad volna.

Scapin. Óh! Csöppet sem kételkedem benne; a nélkül, hogy láttam volna, látom, hogy nagyon bájos egy hölgy volt.

Octave. Könnyei nem voltak azok a kellemetlen könnyek, a melyek eltorzítják az arcot; meghatóan

bájos volt sirásában és fájdalma a legszebb volt a világon.

Scapin. Magam előtt látok mindent.

Octave. Mindenkit könnyekre fakasztott, a mikor szerelmesen ráborúlt a haldokló asszonyra, a kit édes anyjának nevezett; mindenkit, a ki csak ott volt, meghatott áldott jó szívével.

Scapin. Ez igazán megható; látom, hogy szerelmes lett abba az áldott jó szívébe.

Octave. Óh, Scapin, egy barbár megszerette volna.

Scapin. Minden bizonynyal, ki is állhatna ellen!

Octave. Miután néhány szóval iparkodtam enyhíteni a bájos búslakodó fájdalmát, elbúcsúztunk tőlük: megkérdeztem Léandre-től, mi a véleménye a leányról, mire ő hidegen azt felelte, hogy elég csinosnak találja. Bántott a hidegség, melylyel a leányról beszélt és így nem is akartam fölfedezni előtte, hogy szépsége milyen hatást gyakorolt lelkemre.

Silvestre (*Octavehoz.*) Ha rövidebbre nem fogja elbeszélését, holnapig is leshetjük a végét. Hadd fejezzem be két szóval. (*Scapinhez.*) Szíve tüzet fogott az első pillanatban; nem tudna élni, ha el nem járhatna vigasztalni a kedves búslakodót. Sűrű látogatásait azonban visszautasítja a cseléd, a ki az anya halála után őrzi a leányt. Gazdám persze kétségbeesik; küzd, könyörög, fogadkozik, mind hiába. Megmondják neki, hogy a leány árva ugyan és szegény, de becsületes családból való és ha feleségül nem akarja venni, nem kérnek az udvarlásból. Ámde szerelmét az akadályok csak növelik. Meghányja-veti a dolgot. Fontolgat, okoskodik, ingadozik, elszánja magát: s ime három napja esküdt ura a leánynak.

Scapin. Értem.

Silvestre. Most add hozzá, hogy egyszerre csak haza cseppen az atya, a kit csak két hónap múlva

vártunk, hogy nagybátyja nyomára jött titkos házasságunknak, s hogy gazdámat össze akarják házasítani Géronte úr leányával, a ki második feleségétől való, valami tarentói asszonytól.

Octave. S mindezen fölül vedd számba, hogy az az édes teremtés szükséget szenved és nekem nem áll módomban, hogy segítsek rajta.

Scapin. Ennyi az egész? No hiszen mindkettejüket zavarba hozza ilyen csekélység! Érdemes is e miatt annyira felindulni. Nem szégyenled magad, hogy még ilyen semmiség is megakaszt? Mi a manó! Ek-kora darab emberré serdültél s tökfejedben nem találsz, elmédből nem tudsz kivasalni valami helyes kis csel-fogást, a melylyel eligazíthatnád a dolgot. Fúj! Ördög vigye a fajankóját! Bár azelőtt bízták volna rám, hogy tegyem lóvá a két öreget, be kifogtam volna mind a kettőn; hiszen akkora voltam még csak, mint az öklöm, már is száz jeles csínytevéssel tüntettem ki magamat.

Silvestre. Beösmerem, hogy engem az ég nem áldott meg ilyen tehetséggel, s nem is vittem olyan messzire, mint te, hogy kikössek a hatósággal.

Octave. Itt jön az én kedves Hyacinthe-em.

HARMADIK JELENET.

HYACINTHE. OCTAVE. SCAPIN. SILVESTRE.

Hyacinthe. Ah! Octave, igaz, a mit Silvestre éppen most közölt Nérine-nel: hogy atyja visszatért s meg akarja önt házasítani?

Octave. Igaz, szép Hyacinthe; és ez a hír keményen sújtotta szívemet. De mit látok? Kegyed sír? Miért e könnyek? Mondja meg, talán hűtlenséggel gyanúsít? Nincs-e meggyőződve szerelmemről?

Hyacinthe. Igen, Octave, bizonyos vagyok abban, hogy szeret, de nem abban, hogy mindig is fog szeretni.

Octave. Eh! Hát lehet-e kegyedet másként is szeretni, mint egy életen át?

Hyacinthe. Hallottam Octave, hogy a férfiak szerelme nem olyan tartós, mint a mienk, s a férfiak szenvedélye olyan tűz, mely épen olyan könnyen alszik el, mint a mily könnyen kigyult.

Octave. Ah, kedves Hyacinthe-em, az én szívem nem olyan szív, mint más emberé; igazán érzem, hogy szeretni fogom a sírig.

Hyacinthe. Akarom hinni, hogy érzi is, a mit mond s nem kételkedem szavai őszinteségében; de félek egy hatalomtól, mely az ön szívében küzdeni fog hozzám való gyöngéd vonzalma ellen. Ön atyjától függ, a ki más leánnyal akarja összeházásítani, és én biztosan meghalok, ha megtörténik velem ez a szerencsétlenség.

Octave. Nem, szép Hyacinthe, nincs atya, ki rábirhatna, hogy adott szavamat megszegjem; inkább még az nap elhagynám hazámat, semhogy kegyedet elhagyjam. S a nélkül, hogy valaha láttam volna, máris utálok azt a másik leányt, a kit nekem szántak. S a nélkül, hogy kegyetlen lennék, kivánom, bár a tenger örökre távortartaná innen. Azért is kérem, édes Hyacinthe-em, ne sirjon, mert könnyei fájnak, s ha sirni látom, úgy érzem, a szívem hasad meg.

Hyacinthe. Letörlöm könnyeimet, mert ön akarja s bátran nézek elébe annak, a mi az ég jóvoltából történni fog velem.

Octave. Az ég pártunkon lesz.

Hyacinthe. Nem lehet ellenem, ha ön hű marad hozzám.

Octave. Hűségem biztos.

Hyacinthe. Akkor boldog leszek.

Scapin (félre). Lelkemre, nem is olyan ostoba, elég türethetőnek találom.

Octave (*Scapinre mutat*). Ime egy ember, a ki minden bajunkban csodamód segítségünkre lehetne, ha akarná.

Scapin. Erősen megfogadtam, hogy én már belé nem avatkozom semmibe, de ha szépen megkérnek mind a ketten, talán . . .

Octave. Ha csak azon múlik, hogy szépen kérjünk, egész szívemből könyörgök, vezesd hajónkat.

Scapin (*Hyacinthe-hez*). És kegyed, kegyed nem mond semmit?

Hyacinthe. Az ő példájára én is könyörgök, mindenre, a mi szent: támogassa szerelmünket.

Scapin. Nem lehet az ember kőszívű, meg kell puhulni. Dolgozni fogok az ön érdekében.

Octave. Hidd el, hogy . . .

Scapin (*Octavehoz*). Csitt! (*Hyacinthehez*). Távozzék most és legyen nyugodt.

NEGYEDIK JELENET.

OCTAVE, SCAPIN, SYLVESTRE.

Scapin. És ön készüljön rá, hogy keményen állhassa az apai szót.

Octave. Megvallom neked, hogy előre reszketek attól az apai szótól; eredendő féltékenységemet nem tudom majd legyőzni.

Scapin. De az első összecsapásnál mégis keménynek kell lennie, mert különben apja vérszemet kap s pórázon fogja vezetni, mint gyermeket. Törekedjék legalább arra, hogy tudja adni a bátor legényt; gondolkozzék, hogy határozottan felelhessen mindenre, a mit kérdezni fognak.

Octave. Meg fogom tenni, a mi csak telik tőlem.

Scapin. Nézze, próbáljuk egy kissé, hogy hozzá szokják. Menjünk át a szerepén s lássuk, jól fogja-e

csinálni. Rajta: elszánt arcz, fölemelt fő, szilárd tekintet.

Octave. Ilyenformán?

Scapin. Valamivel többet kérek.

Octave. Így?

Scapin. Jól van. Képzeld, hogy én vagyok atyja, a ki megérkezik, és feleljen nekem oly határozottan, mintha neki magának felelne. Hogyan! Kötnivaló, semmirekellő, gyalázatos, méltatlan fia derék apádnak, még szemem elé mersz kerülni gyalázatos magadvisedete után? ama rút csiny után, a melyet távollétemben elkövettél? Te gézengúz, ez hát gondoskodásomnak gyümölcse? Ez a tisztelet, a melylyel nekem tartozol? Halljam hát, halljam! Oly arczátlan vagy, gazficzkó, hogy apád beleegyezése nélkül, titkon házasságot mersz kötni? Felelj, semmiházi, felelj! Halljuk okaidat . . . Ördögbe is, ön megnémult.

Octave. Mert úgy rémlik, hogy tulajdon atyámat hallom.

Scapin. No igen; de hiszen épen azért nem szabad úgy viselkednie, mint egy tökfilkónak.

Octave. Majd összeszedem magamat és bátran fogok felelni.

Scapin. Biztos^{ez}?

Octave. Biztos.

Silvestre. Itt jön épen az atyja.

Octave. Óh ég, el vagyok veszve.

ÖTÖDIK JELENET.

SCAPIN, SILVESTRE.

Scapin. Hej! Octave úr, maradjon. No tessék, elfutott. Szánalmas egy alak! De ne várakoztassuk az öreget.

Silvestre. Mit mondjak neki?

Scapin. Hadd én beszéljek, te csak hagyj rá mindent.

HATODIK JELENET.

ARGANTE, SCAPIN, SILVESTRE *a fenékszínen.*

Argante (*azt hiszi, hogy egyedül van*). Hallotta-e már valaki, hogy ilyet is lehessen tenni?

Scapin (*Silvesterehez*). Már neszét vette a dolognak s annyira motoszkál a fejében, hogy magában is fenszóval emlegeti.

Argante (*mint fent*). Ez már igazán nagy vakmerőség!

Scapin (*Silvestrehez*). Hallgassuk csak egy kicsit.

Argante (*mint fent*). Kiváncsi vagyok, hogy mit fognak mondani erről a gyönyörű házasságról?

Scapin (*félre*). Mi már tudjuk.

Argante. Vajjon megpróbálják-e letagadni?

Scapin (*félre*). Eszünk ágában sincs.

Argante (*mint fent*). Vagy talán majd mentetetni iparkodnak?

Scapin. Ebben már lehet valami.

Argante. Vagy talán azt hiszik, hogy valami dajkamesével elbolondítanak?

Scapin (*félre*). Meglehet.

Argante (*mint fent*). Hiábavaló lesz minden beszéd.

Scapin (*félre*). Majd meglátjuk.

Argante (*mint fent*). Engem ugyan fel nem ültetnek.

Scapin (*félre*). Ne fogadj fel soha semmit.

Argante (*mint fent*). Majd biztonságba helyezem én azt a kötnivaló fiamat.

Silvestre (*félre*). Lesz rá gondunk.

Argante (*mint fent*). És azt a gaz Silvestret el fogom páholni.

Silvestre (*Scapinhez*). Már csodálkoztam is, hogy engem kifelejtett.

Argante (*észrevéve Silvestret*). Ah! ah! hát itt van maga, bölcs házi nevelő, fiatal emberek jeles gondviselője!

Silvestre. Nagyságos úr, el vagyok ragadtatva, hogy itthon üdvözölhetem.

Argante. Jó napot, Scapin. (*Silvestrehez.*) Nagyon szépen fogadta meg utasításaimat! Fiam nagyon okosan viselte magát távollétem alatt.

Scapin. A nagyságos úr jól van, a mint látom.

Argante. Megvagyok. (*Silvestrehez.*) Te ki sem nyitod a szádat, gazember, ki sem nyitod a szádat?

Scapin. Szerencsésen utazott?

Argante. Istenem, hát szerencsésen! Hadd veszekedjem ki magamat nyugodtan.

Scapin. A nagyságos úr veszekedni akar?

Argante. Igenis, veszekedni akarok.

Scapin. És kivel?

Argante (*Silvestre-re mutat.*) Ezzel a léhütővel.

Scapin. Miért?

Argante. Hát nem hallottál arról, hogy mi történt távollétem alatt?

Scapin. Hallottam valami kis csekélységről.

Argante. Micsoda! Csekélység! Az ilyen eljárás!

Scapin. Igaza van némiképpen.

Argante. Az ilyen vakmerőség!

Scapin. Való igaz.

Argante. Egy fiú, a ki megházasodik apai beleegyezés nélkül!

Scapin. Igen, ehhez sok szó fér. De az én véleményem az, hogy ne kiabáljon e miatt.

Argante. Nekem nem az a véleményem, és én torkom szakadtából fogok kiabálni. Micsoda! Hát nincs nekem teljes jussom a haragra?

Scapin. Van. Magam is megharagudtam, a mikor hírét vettem. S annyira szívemre vettem a nagyságos úr dolgát, hogy összeszidtam a fiát. Kérdezze meg csak tőle, minő szemrehányásokkal illettem, s hogy megpirongattam tiszteletlensége miatt, a melyet atyja iránt tanusított, a kinek pedig a lába nyomát kellene megcsókolnia. A nagyságos úr sem beszélhetett volna jobban. De végre is fontolóra vettem a dolgot s beláttam, hogy alapjában véve Octave úr nem is cselekedett oly helytelenül, mint gondolná az ember.

Argante. Mit mesélsz te itt nekem? Nem helytelen dolog Hübele Balázs módjára feleségül venni egy ismeretlen leányt?

Scapin. Mit akar, kérem? Kénytelenségből tette.

Argante. Ah! ah! No ez már aztán gyönyörű kifogás. Ilyenformán elkövethetünk mindenféle gonzságot; csalhatunk, lophatunk, gyilkolhatunk s aztán azzal mentegetjük magunkat, hogy kénytelenségből tettük.

Scapin. Uram Istenem, hát ne kapaszkodjék bele a szóba. Azt akartam mondani, hogy végzetszerűleg keveredett bele abba a dologba.

Argante. És miért keveredett bele?

Scapin. Hát azt kívánja a fiától, hogy olyan okos legyen, mint az apja? Ifjúember csak ifjúember s nincsen meg a hozzávaló esze, hogy mindig okos dolgot műveljen: bizonyoság rá a mi Léandre-ünk, a ki minden intéseim ellenére is még sokkal helytelenebbül viselkedett, mint a nagyságos úr fia. Szeretném tudni, hogy ön nem volt-e soha fiatal, és a maga idejében nem rúgott-e ki a hámból, csak úgy, mint más ember fia. Hallottam ám, hogy legénykorában sokat forgolódott az asszonyok körül, hogy a legszebeknek csapta a szelet s nem volt nyugta, míg célhoz nem jutott.

Argante. Való igaz, megengedem. De én mindig az udvarlás keretei közt maradtam s nem tettem meg azt, a mit a fiam.

Scapin. Hát ugyan Octave úr mit tehetett volna? Meglát egy fiatal teremtést, a ki nagyon szíveli, (mert abban apja fia, hogy a nők bolondulnak utána) az ifjú úrnak megtetszik, meglátogatja, udvarol neki, epekedik érte és adja a szenvedélyes imádót. A hölgy enged az ostromnak, a fiú nem hagyja a jó szerencsét s ime! A nő rokonai rajta érik s erőnek-erejével kényszerítik, hogy feleségül vegye.

Silvestre (*félre*). Fortélyos egy ficzkó!

Scapin. Ölette volna meg magát? Már csak mégis jobb megházasodni, mint meghalni.

Argante. Nekem nem így mondták el a dolgot.

Scapin (*Silvestre-re mutatva*). Kérdezze meg tőle! Ő sem fogja az ellenkezőjét állítani.

Argante. Hát erőszakkal házasították meg?

Silvestre. Igenis, nagyságos úr.

Scapin. Miért hazudnám én a nagyságos úrnak?

Argante. Rögtön jegyzőhöz kellett volna menni s panaszt emelni erőszak miatt.

Scapin. Ezt nem akarta megtenni.

Argante. Így sokkal könnyebben lehetett volna felbontani ezt a házasságot.

Scapin. Felbontani ezt a házasságot?

Argante. Igen.

Scapin. Ön nem fogja felbontatni.

Argante. Nem fogom felbontatni?

Scapin. Nem.

Argante. Micsoda! Hát nincs meg hozzá apai jogom s nem tehetek panaszt a kényszer miatt, a melyben a fiam volt. . . .

Scapin. Octave úr nem fog beleegyezni,

Argante. Nem fog beleegyezni?

Scapin. Nem.

Argante. A fiam?

Scapin. A fia. Ön azt kívánná tőle, vallja be, hogy megijedt, hogy erőszaknak engedett? Ezt Octave úr be nem fogja ismerni. Rosszul is tenné, mert kisebbitené magát s nem volna többé méltó olyan atyához, mint ön.

Argante. Törődöm is én azzal.

Scapin. Az ő és az ön becsülete kedvéért azt kell mondania, hogy jószántából házasodott meg.

Argante. Én meg az ő meg az én becsületem kedvéért követelem, hogy az ellenkezőt mondja.

Scapin. Bizonyosan tudom, hogy nem fogja megtenni.

Argante. Kényszeríteni fogom rá.

Scapin. Nem fogja megtenni, ha mondom.

Argante. Megteszi, vagy kitagadom.

Scapin. Ön?

Argante. Én.

Scapin. Jó.

Argante. Hogyhogy jó?

Scapin. Nem fogja kitagadni.

Argante. Nem fogom kitagadni?

Scapin. Nem.

Argante. Nem?

Scapin. Nem.

Argante. Mennykőbe! Ez mulatságos: nem fogom kitagadni a fiamat?

Scapin. Nem, ha mondom.

Argante. S ki fog engem abban meggátolni?

Scapin. Ön maga.

Argante. Én magam?

Scapin. Persze. Nem fér a lelkére.

Argante. De fér.

Scapin. Tréfál,

Argante. Nem tréfálok én.

Scapin. Az apai szeretet bele fog szólni.

Argante. Nem fog beleszólni.

Scapin. No, no !

Argante. Azt mondom, hogy úgy lesz.

Scapin. Szóbeszéd.

Argante. Ne mondd azt, hogy szóbeszéd.

Scapin. Én Istenem, jól ismerem én a nagyságos urat; nagyon jószívű.

Argante. Nem vagyok jószívű és tudok rossz lenni, ha akarok. Vessük végét ennek a vitának, a mely felforralja a véretem. (*Silvestrehez.*) Takarodjál semmirekellő, teremtsd elő azt a haszontalan fiamat, a míg én benézek Géronte úrhoz s elmondom neki, hogy mi baj ért.

Scapin. Nagyságos úr, ha valamiben hasznára lehetek, csak tessék parancsolni.

Argante. Köszönöm. (*Félre.*) Ah, miért is egyetlen fiú! vagy miért nincs meg a leányom, a kit az ég elrabolt tőlem : hogy őt tehetném örökösömmé.

HETEDIK JELENET.

SCAPIN. SILVESTRE.

Silvestre. Beismerem, hogy nagy ember vagy ; a dolog jól indul ; de másrészt meg égető szükségünk volna ám pénzre ; mindenfelől sarkunkban vannak a lármás hitelezők.

Scapin. Bízd csak rám a dolgot, már ráleltem a nyitjára. Most már csak azon gondolkodom, hol akadnék egy megbízható emberre, a ki eljátszaná azt a szerepet, a melyre szükségem van. Megállj csak. Ne mozdulj. Húzd füledre a sipkádát, mint a csavargók. Vesd ki az egyik lábadat. Csípőre a kezedet. Forgasd a szemedet rettentően. Lépkedj úgy, mint a szinpadi

királyok. Nagyon jól van. Jer velem. Vannak titkos eszközeim, a melyekkel arcodat és hangodat elváltotatom.

Silvestre. Csak arra kérlek, hogy meg ne gyűljön a bajom a hatósággal.

Scapin. Ugyan kérlek, testvériesen fogunk osztani a veszedelemben s három esztendővel több vagy kevesebb gályarabság nem rettenthet vissza egy nemes szívet.

Második felvonás.

ELSŐ JELENET.

GÉRONTE. ARGANTE.

Géronte. Igen, kétségkívül, ebben a szép időben embereink még ma kikötnek itt. Egy Tarentóból jött matróz beszélte, hogy látta emberemet közvetlenül a hajó elindulása előtt. De leányom egészen más rendben találja majd az ügyeket, mint a hogy mi eligazítani akartuk. A mit ön most a fiáról elmondott, nagyon különös módon dönti halomra minden közös tervünket.

Argante. Ne aggódjék e miatt. Biztosítom, hogy ezt az egész akadályt elhárítom az útból s nyomban munkához látok.

Géronte. Lelkemre Argante úr, akarja hallani véleményemet? A gyermeknevelés olyan dolog, amelyet nagyon komolyan kell felfogni.

Argante. Kétségkívül. De hogy jut ez most eszébe?

Géronte. Arról jut eszembe, hogy a fiatal emberek leggyakrabban csak azért rúgnak ki a hámból, mert rossz nevelést kaptak szüleiktől.

Argante. Ez megesik néha. De mit akar ön ezzel mondani?

Géronte. Hogy mit akarok ezzel mondani?

Argante. Igen.

Géronte. Azt, hogyha ön derék apához illőn rövidre fogta volna a pórázt, akkor a fiú most nem tette volna önt bolonddá.

Argante. Nagyon szép. Ön hát sokkal szigorubb nevelést adott a fiának?

Géronte. Minden esetre; s nagyon rossz néven venném tőle, ha ilyesmit követett volna el.

Argante. És hogyha az ön fia, a kit ön derék apa módjára nevelt, még rosszabb dolgot művelt, mint az enyém? Hé!

Géronte. Hogyan?

Argante. Hogyan?

Géronte. Mit jelent ez!

Argante. Azt jelenti, Géronte úr, hogy senkinek a magaviseletét ne ítéljük meg elhamarkodva, s aki a szomszédban akar seperni, nézze meg előbb, hogy tiszta-e a maga házatája.

Géronte. Nem értem ezt a talányt.

Argante. Majd megmagyarázzák.

Géronte. Hallott talán valamit az én fiamról.

Argante. Meglehet.

Géronte. És ugyan mit?

Argante. Olyan bosszus voltam, hogy az ön Scapinje csak nagyjában mondhatta el a dolgot, de akár tőle, akár mástól megtudhatja apróra. A mi engem illet, megyek tanácskozni ügyvéddel, hogy megtehessem a szükséges lépéseket. A viszontlátásra.

MÁSODIK JELENET.

GÉRONTE (*egyedül.*)

Géronte: Ugyan mi lehet az? Még rosszabbat művelt mint az ő fia! Annál rosszabbat már tudtommal nem lehet elkövetni, mert el sem lehet képzelni nagyobb galádságot, mint ha a fiú megházasodik apja beleegyezése nélkül.

HARMADIK JELENET.

GÉRONTE. LÉANDRE.

Géronte. Ah! Itt vagy!

Léandre (*Géronte felé szalad, hogy megölelje*). Ah! atyám, mennyire örülök, hogy megjött.

Géronte (*elhárítja magától Léandre ölelését*). Csak lassan. Beszéljünk előbb ügyeinkről.

Léandre. Engedje meg, hogy megöleljem és hogy...

Géronte. Lassabban, ha mondom.

Léandre. Hogyan atyám, ön nem tűri, hogy nagy örömömnek kifejezést adjak azzal, hogy megölelem!

Géronte. Nem. Nekünk még egy kis elintézni valónk van egymással.

Léandre. Micsoda?

Géronte. Megállj csak, hadd nézzek a szemed közé.

Léandre. Hogyan?

Géronte. Nézz a szemembe.

Léandre. Nos?

Géronte. Mi történt itt?

Léandre. Hogy mi történt?

Géronte. Igen. Mit műveltél távollétem alatt?

Léandre. Hát kellett volna művelnem valamit, atyám?

Geronte. Nem azt mondom én, hogy kellett volna, hanem kérdezem, hogy mit műveltél!

Léandre. Én? Semmi olyat nem tettem, a miért oka volna neheztelni.

Géronte. Semmi olyat?

Léandre. Semmit.

Géronte. Nagyon határozottan beszélsz.

Léandre. Mert tudom, hogy ártatlan vagyok.

Geronte. Scapin egyebet mondott.

Léandre. Scapin!

Géronte. Ah! Ah! Elpirultál e szóra.

Léandre. Rólam mondott valamit?

Géronte. Ez a hely nem éppen alkalmas arra, hogy tisztába hozzuk az ügyet; majd végére járok másutt. Eredj haza tüstént; én is mindjárt utánad megyek. Ah, ficzkó, ha szégyenbe hozol, megtagadlak s aztán soha többé ne merj a szemem elé kerülni.

NEGYEDIK JELENET.

LÉANDRE *(egyedül.)*

Léandre. Így elárulni engem! A gazembernek száz oka volt, hogy titkolja, a miket rábízam, s ő az első, a ki mindent besugott atyámnak. Ah! Esküszöm az égre, hogy ez az árulás nem marad büntetlenül.

ÖTÖDIK JELENET.

OCTAVE. LÉANDRE. SCAPIN.

Octave. Édes Scapinem, mennyit köszönhetek fáradozásodnak! Bámulatos ember vagy! S milyen jó hozzám az ég, hogy téged küldött segítségemre.

Léandre. Ah! Ah! Itt vagy! Nagyon örülök, hogy találkozunk, bitang fráter.

Scapin. Alázatos szolgája, Léandre úr. Nagyon is kegyes hozzám.

Léandre (*kardot ránt*). Még tréfálkozni mersz? No majd megtanítalak...

Scapin (*térdre esik*). Uram!

Octave (*kettejük közé veti magát, hogy Léandre ne sujthasson*). Ah! Léandre!

Léandre. Nem, Octave, kérlek, ne tarts vissza.

Scapin (*Léandrehez*). Nagyságos úr!

Octave (*visszatartva Léandret*). Nagyon kérlek.

Léandre (*rá akar ütni Scapinre*). Hadd töltsen ki rajta boszumat.

Octave. Barátságunkra kérlek, Léandre, ne bánts.

Scapin. Mit vétettem?

Léandre (*neki akar menni*). Áruló!

Octave (*visszatartja*). Lassabban.

Léandre. Nem, Octave. Vallja be most tüstént, hogy elárult engem galádul. Igen, gazficzkó, tudom miként játszottál ki engem, éppen az imént mondták el nekem; te talán nem hitted, hogy fülembé fog jutni. De tulajdon szádból akarom hallani a vallo-mást, vagy mindjárt keresztülszúrlak.

Scapin. Ah, uram! Ráférne a lelkére?

Leandre. Beszélj!

Scapin. Követtem el valamit az ifjúúr ellen?

Léandre. Igen, gazember, s lelkiismereted megmondja, hogy mit.

Scapin. Biztosítom, hogy nem tudok róla.

Léandre (*megint neki akar menni*). Nem tudod?

Octave (*visszatartja*). Léandre!

Scapin. No hát, ha minden áron kívánja, beval-lom, hogy pajtásaimmal együtt én ittam meg azt a félakó spanyol bort, a melyet minap kapott ajándékba. Lyukat furtam a hordón s vizet öntöttem alája, hogy azt higyjék a bőr kifolyt.

Léandre. Akasztófavirága, hát te ittad meg a spanyol boromat s te miattad szídtam úgy le a szolgát, abban a hiszemben, hogy ő követte el a csinyt.

Scapin. Én, uram. Bocsánatot kérek.

Léandre. Jó, hogy tudom. De most nem erről van szó.

Scapin. Nem erről?

Léandre. Más dolog az, a mely jobban érdekel s akarom, hogy megmondd.

Scapin. Ifjú úr, én nem emlékszem, hogy egyebet is tettem volna.

Léandre *(ütni akarja)*. Nem beszélsz?

Scapin. Jaj!

Octave *(visszatartja Leandret)*. Csöndesebben.

Scapin. Beszélek már; igaz, hogy három héttel ezelőtt este, egy kis zsebórát küldött velem a cigányleánynak, a kibe szerelmes. Én hazajöttem egészen besározott ruhában, véres arczczal s azt mondtam, hogy tolvajokkal találkoztam, a kik elverték s elvették tőlem az órát. Hát biz ifjú úr, az órát én dugtam zsebre.

Léandre. Te dugtad zsebre az órát?

Scapin. Én, hogy mindig tudjam, hány az óra.

Léandre. Ah! Ah! Szép dolgokat hallok, igazán nagyon hűséges szolgám van. De ez sem az, a mit kérdeztem.

Scapin. Ez sem az!

Léandre. Nem, bitang! Más dolog az, a mit be kell vallanod.

Scapin *(félre)*. Ördögbe is!

Léandra. Beszélj gyorsan; nem várok.

Scapin. Nagyságos úr, ez minden, a mit elkövettem.

Léandra *(ütni akar)*. Ez minden?

Octave *(Léandre elé veti magát)*. Hé!

Scapin. No hát legyen! Emlékszik még arra a varázslóra, a ki toportyánféreg képében, félesztendővel ezelőtt, éjnek évadján jól helybenhagyta s úgy megszalasztotta, hogy a nagyságos úr futtában egy pinczelyukba esett, a hol majd a nyakát törte?

Léandre. Nos!

Scapin. Az a toportyánféreg én voltam.

Léandre. A toportyánféreg te voltál, gazember!

Scapin. Csak azért, hogy ráijeszszek s elvegyem a kedvét a szüntelen való éjszakai csatangolástól, a mivel nem akart felhagyni.

Léandre. Majd alkalom adtán emlékezni fogok mindenre, a mit most megtudtam. De térjünk a dologra s valld be, mit mondottál atyámnak?

Scapin. Atyjának?

Léandre. Igen, bitang, atyámnak.

Scapin. Nem is láttam, mióta megérkezett.

Léandre. Nem is láttad?

Scapin. Nem, nagyságos úr.

Léandre. Valóban?

Scapin. Valóban. Bizonyíthatja ő maga.

Léandre. Hiszen épen tőle hallottam.

Scapin. Engedelmeivel, atyja ura nem mondott igazat.

HATODIK JELENET.

LÉANDRE, OCTAVE, CARLE, SCAPIN.

Carle. Nagyságos úr, rossz hirt hozok, a mely szerelmét illeti.

Léandre. Mi az?

Carle. Ah nagyságos úr, czigányai meg akarnak szökni Zerbinettetel, a ki könnyes szemmel kért, adjam önnek sürgősen tudtára, hogy ha két órán belül

le nem fizeti érte a kikötött váltságdíjat, elvesziti őt örökre.

Léandre. Két órán belül?

Carle. Két órán belül.

HETEDIK JELENET.

LÉANDRE, OCTAVE, SCAFIN.

Léandre. Ah, kedves Scapin, könyörgök, segíts rajtam.

Scapin (*fölkel és büszkén ellép Léandre előtt*). Ah! kedves Scapin! Mihelyt szükségük van rám, kedves Scapin vagyok.

Léandre. Jer, én megbocsátok mindent, a mit mondtál, sőt még ha rosszat tettél is.

Scapin. Nem, nem, ne bocsásson meg nekem semmit; szúrjon keresztül a kardjával. Nagyon fogok örülni, ha megöl.

Léandra. Nem, könyörgök, add vissza az életemet, úgy hogy szolgálod szerelmemet.

Scapin. Minek az, minek az. Sokkal jobb lesz, ha megöl.

Léandre. Sokkal inkább megbecsülöm a te értékedet. Kérlek, használd javamra azt a csoda-eszedet, mely minden dolognak végére tud járni.

Scapin. Nem. Öljön meg, ha mondom.

Octave. Scapin, tenned kell érte valamit.

Scapin. Már hogy is tehetném ilyen rút bánatolom után?

Léandre. Könyörgök, felejtsd el heveskedésemet s támogass ügyességeddel.

Octave. Kéréséhez hozzá csatolom a magamét.

Scapin. Még begyemben van az előbbeni sértés.

Octave. Nem szabad haragot tartanod.

Léandre. Magamra hagynál ebben a válságos helyzetben, a melybe szerelmem jutott?

Scapin. Oly hirtelen-váratlanul így megszégyeníteni engem!

Léandre. Igazágtalan voltam, beismerem.

Scapin. Gazembernek, bitangnak, akasztófára valónak, nyomorultnak nevezni engem!

Léandre. Rendkívül sajnálom.

Scapin. Nekem jönni, hogy keresztül szúrjon a kardjával!

Léandre. Bocsánatot kérek teljes szívemből. Ha kívánod, térden állva követlek meg, ime, lábaid előtt kérek még egyszer, hogy ne hagyj el szükségemben.

Octave. Lelkemre, Scapin, most már igazán meg kell adnod magadat.

Scapin. Keljen föl. És máskor ne legyen olyan hirtelen kezű.

Léandre. Megígéred, hogy dolgozni fogsz az érdekemben?

Scapin. Majd meggondolom.

Léandre. De tudod, hogy az idő sürget.

Scapin. A miatt ne búsuljon. Mennyi pénz kell?

Léandre. Ötszáz tallér.

Scapin. És 'önnnek?

Octave. Kétszáz arany.

Scapin. Kivasalom a két öregtől. (*Octavehoz*). A mi az ön atyját illeti, már teljesen tisztában vagyok fortélyommal. (*Léandrehoz*). A mi pedig az ön atyját illeti, bár mód nélkül zsugori, még kevesebb teketóriára lesz szükség: hiszen tudja, hogy Istennek hála, az öreg egy kissé higvelejű; olyan ember, a kivel el tudok hitetni mindent, a mit akarok; ez nem sértés önre nézve, mert kettejük között nyoma sincsen a hasonlatosságnak; ön is tudja, mit tart a világ: hogy Géronte úr csak névszerint való atyja önnek,

Léandre. Hohó, Scapin.

Scapin. Jó, jó, nem kell azért oly nagyon a szívére venni! De Octave úr atyját látom jönni. Kezdjük rajta, minthogy ő kerül elénk. Tünjenek el mind a ketten. (*Octavehoz*). Ön pedig értesítse Silvestret, hogy jöjjön ide hamar s játssza el a szerepét.

NYOLCZADIK JELENET.

ARGANTE, SCAPIN.

Scapin (*félre*). Kotlik az esze.

Argante (*azt hívém, hogy egyedül van*). Mily kevéssé becsüli meg magát s minő meggondolatlan! Beleugrani egy ilyen házasságba! Ah! ah! Könnyelmű fiatalság!

Scapin. Nagyságos úr, alázatos szolgája.

Argante. Jó napot, Scapin.

Scapin. Elgondolkozott a fia dolgán?

Argante. Bevallom neked, hogy szörnyen elkeserit.

Scapin. Nagyságos úr, az élet tele van viszonysággal, jó, ha az ember folyton készenlétben áll; jó régen hallottam erre nézve egy ókori bölcs mondatát, mely nem megy ki az eszemből.

Argante. Hogy szól?

Scapin. Hogy egy családapának, bármily rövid időre távozik is hazulról, számot kell vetni minden szerencsétlenséggel, a mely otthon várhatja; gondolnia kell arra, hogy háza leégett, pénzét elrabolták, felesége meghalt, fia összezúzta magát, leányát elcsábították; és a mi rossz nem történt meg, tulajdonítsa jó szerencséjének. A mi engem illet, én mindig ehhez az elvhez ragaszkodtam az életben és valahányszor haza mentem, mindig készen vártam, hogy gazdáim dühbe jönnek, összeszidnak, megfenyitenek, megrugdosnak, elpáholnak és megkorbácsolnak; és ha ezekből elmaradt valami, áldottam érte jó sorsomat,

Argante. Mindez nagyon szép, de ez a haszontalan házasság útjába áll annak, a melyet mi terveztünk; én ezt nem tűrhetem és már ügyvédekkel is tárgyaltam a felbontása iránt.

Scapin. Lelkemre, nagyságos úr, ha hitelt ad az én szavamnak, más módon iparkodik majd eligazítani a dolgot. Hiszen tudja, hogy micsoda nálunk a pörösködés; darázs-fészekbe nyúlna.

Argante. Igaz, igaz, jól látom én azt; de hát mihez fogjak!

Scapin. Én azt hiszem, hogy megtaláltam a módját. Az ön bánata imént úgy meghatott, hogy törtem az eszemet, miképpen ragadhatnám ki e nyugtalanságból; mert nem tudom nézni, a mikor derék apákat gyermekeik megszorítanak; ez fölkelti részvéteket. És különben mindig is különös szeretettel voltam a nagyságos úr iránt.

Argante. Nagyon lekötelezel.

Scapin. Fölkerestem hát a bátyját annak a leánynak, a kit a fia elvett. Hivatásos vasgyúró, verekedésből él, mindig is azon jár az esze, folyton agyonverésről beszél, s oly könnyű szívvel szán halálra egy embert, mintha csak egy pohár bort hörpintene ki. Szóba hoztam előtte ezt a házasságot, megértettem vele, hogy a kényszer nagyon súlyos bontó ok, hogy önnek, mint apának jogai vannak, s hogy önt a törvény előtt támogatni fogja: a joga, pénze és sok jó barátja. Szóval, jobbról-balról úgy megpuhítottam, hogy egy kis summa pénzért ráállott arra, a mit én ajánlottam; beleegyezik a békés válásba, föltéve, hogy ön kifizeti neki az összeget.

Argante. Mennyit kért?

Scapin. Óh, eleinte lehetetlen summát,

Argante. Mennyit?

Scapin. Hallatlan pénzeket,

Argante. De mégis?

Scapin. Nem kevesebbről ejtett szót, mint öt-hat száz aranyról.

Argante. Öt-hatszáz menykő üssön bele. Hát belonnak tartja az embert?

Scapin. Ezt mondtam neki én is. Mondtam neki, hogy tegyen le az ilyen követelésekről, s fölvilágosítottam, hogy ön nem bolond ember, a kitől öt-hatszáz aranyat lehet kicsikarni. Végre is, sok huza-vona után, hallgassa meg csak, miben állapotunk meg. Letelt az időm, — mondta ő, s vissza kell mennem a sereghez; föl kell szerelnem magamat és mivelhogy szükségem van pénzre, akaratom ellenére is el kell fogadnom, a mit ajánlanak. Kell mindenekelőtt egy hátas ló, valamire való paripát nem kapok hatvan aranyon alul.

Argante. Hát nem bánom, hatvan aranyat adok.

Scapin. Hozzá nyereg, pisztolyok, erre is fölmeleg vagy húsz arany.

Argante. Húsz meg hatvan, az már nyolczvan arany volna.

Scapin. Annyi.

Argante. Az sok; de legyen, megadom.

Scapin. Kell aztán egy ló a legénye alá, az is belekerül harmincz aranyba.

Argante. Mi a manó! Menjen a pokolba! Semmit sem fog kapni.

Scapin. Nagyságos úr...

Argante. Nem: az egy szemtelen ficzkó.

Scapin. Hát a legénye talán gyalog járjon?

Argante. Járjon, a hogy kedve tartja, a gazdájával együtt.

Scapin. Az istenért, nagyságos úr, csak nem akad fönn ilyen csekélységen. Kérem, ne vigye pörrre a dolgot, adjon meg mindent, csak ne kerüljön a törvény körmei közé.

Argante. No jó, nem bánom, rászánom még azt a harmincz aranyat.

Scapin. Aztán, így mondta ő, szükségem van még egy öszvérre.

Argante. Menjen a pokolba az öszvérevel! Ez már mégis sok! Megyek bíró elé.

Scapin. Kérem, nagyságos úr . . .

Argante. Nem, nem állok rá.

Scapin. Nagyságos úr, csak egy iczi-piczi kis öszvért.

Argante. Még egy szamarat sem adok.

Scapin. Gondolja meg.

Argante. Nem, inkább hadd legyen pör.

Scapin. De miről beszél és mire akarja magát elhatározni? Vessen egy pillantást a törvény tekervényes útvesztőire. Mennyi appelláció, mennyi instancia, mennyi bonyodalmas eljárás, mennyi ragadozó állat, a melyeknek a körmeit ki nem kerülheti: törvénytiszta, meghatalmazottak, ügyvédek, írnokok, segéd-írnokok, előadók, bírák és napi-díjasok. És e népség között egy sincs: a ki a legcsekélyebb konczért ne volna hajlandó elcsavarni a legnyilvánvalóbb igazságot. A törvény-szolga hamis idézést ad ki, a melynek alapján kihallgatás nélkül elítélik önt, Meghatalmazottja össze fog állani az ellenféllel és jó pénzért eladja önt. Ügyvédje, a kit szintén lekenyereztek, nem fog megjelenni a tárgyaláson, vagy pedig bolondokat fog összebeszélni, a mik nem tartoznak a dologra. Az írnok elmarasztaló ítéletet fog kiadni in contumaciam. Az előadó írnoka okmányokat fog el-sikkasztani, vagy pedig az előadó maga sem fogja előadni az egész tényállást; és ha hihetetlenül nagy óvatossággal mindezt kikerülte is, azon fogja magát észrevenni, hogy bírái mind fel vannak bősztve ön ellen, a mit vagy szenteskedők, vagy szeretők vittek vég-

hez. Nagyságos úr, ha lehet, meneküljön meg ettől a pokoltól. Pörösködni annyi, mint már ezen a világon elkárhozni; s egy pörnek már csak a gondolata képes volna engem az Indiákra űzni.

Argante. Aztán mennyit kíván az öszvér fejében?

Scapin. Nagyságos úr, öszvér, háttas ló a maga meg a legénye számára, nyereg, pisztolyok, meg valami csekélység, a mivel a háziasszonyának tartozik, mind ennek fejében kétszáz aranyat kér.

Argante. Kétszáz aranyat!

Scapin. Annyit.

Argante (*dühösen föl-alá járkál.*) No hát akkor pör lesz.

Scapin. Gondolja meg.

Argante. Hadd legyen pör.

Scapin. De a pörléshez pénz kell. Pénzbe kerül a megidézés, az igazolvány, a meghatalmazó levél; pénzbe kerül a bejelentés, a tanács; meg kell fizetni a bizonyítási eljárást s az ügyviteli napidíjat. Pénzbe kerül az ügyvédi tanácskozás és tárgyalás, az okmányok elviteli joga, pénzbe kerülnek a hivatalos fogalmazványok. Pénzbe kerül a helyettesek jelentése, a sok utóilleték, a jegyzői beiktatás, a végzés kiállítása, az ítélet, igazolvány, aláírás, kézbesítés, nem is szólva az ajándékokról, a melyek múlhatatlanul szükségesek. Adja meg annak az embernek a kívánt összeget és nyert ügye van.

Argante. Majd! Kétszáz aranyat!

Scapin. Igen. Még nyerni fog rajta. Összeszámítottam úgy nagyjából a pörvitel minden költségét s úgy találom, hogy ha kétszáz aranyat ad emberének, legalább is százötven aranyat takarít meg, nem számítva, hogy mennyi gondtól, mennyi lótás-futástól, mennyi bosszúságtól szabadul meg. Hiszen ha a sok

sületlenséget kellene is csak végighallgatni, a mit azok a rossz nyelvű ügyvédek mondanak el az egész világ füle hallatára, akkor is örömeoseb megadnám a háromszáz aranyat, semmint pörre vigyem a dolgot.

Argante. Mi közöm hozzá! Bánom is én, mit mondanak rólam az ügyvédek.

Scapin. Tegyen, a mit tetszik, én az ön helyében nem vinném pörre a dolgot.

Argante. Olyan nincs, hogy én kétszáz aranyat adjak.

Scapin. Itt van a mi emberünk.

KILENCZEDIK JELENET.

ARGANTE. SCAPIN. SILVESTRE (*spadassinnek öltözve*).

Silvestre. Scapin te, hadd lássam már azt az Argante urat, az Octave atyját.

Scapin. Miért, uram?

Silvestre. Most hallom, hogy pörbe akar fogni és törvény útján érvénytelennek akarja nyilváníttatni a húgom házasságát.

Scapin. Nem tudom, hogy ez-e a szándéka; de a kétszáz aranyat, a melyet ön követel, nem akarja megadni: sokallja.

Silvestre. Üssön bele a mennydörgős mennykő! Ezer ördög! Felnyársalom, a hol érem, még ha elevenen kerékbe törnek is érte.

Argante (*hogy meg ne lássák, reszketve búvik Scapin láta mögé*).

Scapin. Uram, Octave úr atyja ember a talpán, nem ijed meg a maga árnyékától.

Silvestre. Nem ijed meg? Teremtette! No majd meglátjuk. Volna csak itt, tüstént keresztül szúrnám. (*Észreveszi Argante-ot.*) Ki ez az ember?

Scapin. Ez nem ő, uram; nem ő.

Silvestre. Talán valamelyik barátja?

Scapin. Nem, uram, sőt: esküdt ellensége.

Silvestre. Esküdt ellensége?

Scapin. Az.

Silvestre. Nagyon örvendek. (*Argantehoz.*) Ön tehát, uram, ellensége annak a hitvány Argantenak?

Scapin. Az hát, felelek érte.

Silvestre (*megrázza Argante kezét*). Szorítsunk kezét, kérem, szorítsunk kezét; becsületszavamra, kardomra és minden egyébre esküszöm önnek, hogy még ma örökre megszabadítom attól a semmirekellő, haszontalan, gaz Argantetól. Csak bízza rám.

Scapin. Uram, ebben az országban nem túrik meg az erőszakosságokat.

Silvestre. Az nekem mindegy; nincs veszteni valóm.

Scapin. Majd vigyáz ő magára, minden bizonynyal: vannak rokonai, barátai, cselédjei, a kiket segít. ségül fog hívni az ön bosszúja ellen.

Silvestre. Teringettét! Hiszen éppen azt akarom! Csakis azt akarom! (*Kardot ránt.*) Ah, ördög és pokol! Miért is nincsen itt egész pereputtyával! Miért nem jön elibém harmincz emberrel! Miért nem rontanak rám fegyverrel! (*Állásba helyezkedik.*) Micsoda! Gazemberek, ti mertek megtámadni engem! Rajta, mordézm adta, életre-halálra! (*Vagdalkozik mindenfelé, mintha több emberrel vívna.*) Nincs pardon! Üss! Keményen! Szúrj! Keményen állj, keményen nézz! Ah! Gazok! Csőcselék népség! Akartok egyet! Megkapjátok a részeteget, hogy csakúgy ropog! Megálljatok, gézengúzok, megálljatok! Rajta: Itt egy vágás, ott egy vágás. (*Argante és Scapin felé fordulva.*) Még egy. Micsoda, hátráltok? Ne mozduljatok, ha mondom, fékom adta, ne mozduljatok!

Scapin. Hó, hó, hó, uram, mi nem oda tartozunk.

Silvestre. No, hiszen majd meglátom, hogy ki mer velem paczkázni.

T I Z E D I K J E L E N E T.

ARGANTE. SCAPIN.

Scapin. Most láthatja, hány emberhalál esik kétszáz arany miatt. No hát, jó szerencsét kívánok a nagyságos úrnak.

Argante (*veszketve*). Scapin!

Scapin. Mi tetszik?

Argante. Isten neki, megadom a kétszáz aranyat.

Scapin. Örülök rajta az ön érdekében.

Argante. Vezess hozzá, a pénz nálam van.

Scapin. Adja csak ide. A becsülete érdekében nem volna helyes, ha személyesen jelennék meg nála, miután itt másnak adta ki magát a nagyságos úr; meg azonkívül attól tartok, ha ön megismertetné magát, a gazember többet merne követelni.

Argante. Igaz, de szerettem volna látni, hova költöm a pénzemet.

Scapin. Talán nem bízik bennem?

Argante. Dehogy nem... hanem...

Scapin. Ejnye, nagyságos úr, vagy becsületes ember vagyok, vagy hamis ember: egyik a kettő közül. Talán meg akartam csinálni, vagy a magam érdekében dolgoztam s nem a nagyságos úrért meg a gazdáimért, a kikkel ön rokonságba akar lépni? Ha gyanús vagyok ön előtt, nem ártom magamat többé semmibe s keressen azonnal mást, a ki a dolgait intézze.

Argante. Nesze hát.

Scapin. Nem, nagyságos úr, ne bizza rám a pénzét. Boldog leszek, ha más valakit választ.

Argante. Uram Istenem, hát vedd már.

Scapin. Nem, ha mondom, ne bízzék meg bennem. Mit tud bele, nem akarom-e zsebredugni a pénzét?

Argante. Nesze, ha mondom, legyen már elég a vitából. De aztán adass róla írást.

Scapin. Csak bízza rám. Nem estem én a fejem lágyára.

Argante. Bevárlak odahaza.

Scapin. Jelentkezni fogok. *(Egyedül.)* Az egyik már megvan. Most meg kell keresnem a másikat. Ah, lelkemre, itt van. Úgy látszik, hogy maga az ég csalja hálómbe egyiket a másik után.

TIZENEGYEDIK JELENET.

GÉRONTE. SCAPIN.

Scapin *(úgy tesz, mintha nem látná Géronte-ot).* Óh egek! Óh váratlan szerencsétlenség! Óh száanalomra méltó atya! Szegény Géronte, mitévő léssz!

Géronte *(félre).* Mit beszél rólam, ily szomorú arcczal?

Scapin. Nincs senki, a ki megmondhatná nekem, hol találom Géronte nagyságos urat?

Géronte. Mi baj, Scapin?

Scapin *(föl-alá szaladgál a színen s nem akarja észrevenni Géronte-ot).* Óh, hol találhatnám meg, hogy megjelentessem neki azt a szerencsétlenséget!

Géronte *(Scapin után szaladva).* Mi történt?

Scapin. Hiába keresem mindenfelé, seholsem találom.

Géronte. Itt vagyok.

Scapin. Bizonyos, hogy elbújt valahol, hogy rá ne akadjanak.

Géronte *(megragadja Scapint).* Hát megvakultál, hogy nem látsz?

Scapin. Ah, nagyságos úr, sehogysem tudtam megtalálni.

Géronte. Hiszen már egy óra óta itt vagyok az orrod előtt. Mi történt?

Scapin. Nagyságos úr —

Géronte. Mi az?

Scapin. A fiával —

Géronte. A fiammal —

Scapin. Roppant különös baleset történt.

Géronte. Ugyan mi?

Scapin. Nem tudom, mit mondott ön neki az imént, a mibe engem is belekevert nagyon helytelenül, de nagy szomorúságban találtam a fiatal urat. El akartam űzni rossz kedvét s kimentünk a tengerpartra sétálni. A többi között egy szépen fölszerelt török gálya kötötte le a figyelmünket. Egy jóképű török ifjú meghívott bennünket a gályára s mi elfogadtuk a meghívást. Nagyon udvarias volt hozzánk, megvendégtelt bennünket pompás gyümölcscsel és kitűnő borokkal.

Géronte. Miért volna ez szomorú?

Scapin. Várjon csak, nagyságos úr, most jön a fekete leves. Mialatt ettünk-ittunk, a vendéglátó török fölszedte a horgonyt s a mikor már künn voltunk a sík tengeren, engem egy csónakba ültettek s visszaküldtek azzal az üzenettel, hogyha a nagyságos úr nyomban nem ad ötszáz tallért, Algirba viszik a fiát.

Géronte. Ördögbe is! Ötszáz tallért!

Scapin. Igenis, nagyságos úr, még pedig két órán belül.

Géronte. Kötnivaló pogánya! Így tönkretenni engem!

Scapin. Az ön dolga, nagyságos úr, haladék nélkül megmenteni a rabszolgaságtól fiát, a kit ön oly gyöngéden szeret.

Géronte. Mi az ördögöt keresett azon a gályán?

Scapin. Nem sejtette, hogy mi fog történni.

Géronte. Eredj, Scapin s mondd meg annak a töröknek, hogy utána küldöm a törvény embereit.

Scapin. A nyílt tengerre? Tréfálni tetszik.

Géronte. Mi az ördögöt keresett azon a gályán?

Scapin. Néha rossz sorsa üldözi az embert.

Géronte. Scapin, most meg kell mutatnod, hogy hű szolgánk vagy.

Scapin. Hogyan, uram?

Géronte. Menj vissza ahhoz a pogányhoz, mondd meg neki, hogy küldje vissza a fiamat s a míg összekuporgatom a váltságdíjat, maradj te nála kezesül.

Scapin. Nagyságos úr, meggondolta, a mit mond? Azt hiszi az a török olyan tökfilkó, hogy engem, szegény ördögöt elfogad kezesnek az ön fia helyett?

Géronte. Mi az ördögöt keresett azon a gályán?

Scapin. Nem sejtette, hogy baj éri. Gondolja meg, nagyságos úr, két óránk van mindössze.

Géronte. Mennyi is kell annak a töröknek?

Scapin. Ötszáz tallér.

Géronte. Ötszáz tallér! Hát nincs lelke?

Scapin. Van is lelke egy pogánynak!

Géronte. Tudja, hogy ötszáz tallér mennyi pénz?

Scapin. Hogyne tudná! Azt mondja, hogy az annyi, mint ezerötyszáz livre.

Géronte. Azt hiszi a zsvány, hogy az országúton talál az ember ötszáz tallért?

Scapin. Az ilyen emberek nem értenek az okos szóból.

Géronte. De mi az ördögöt is keresett azon a gályán?

Scapin. Igaz. De hát az ember nem tudhatja azt előre. Kérem, nagyságos úr, siessen.

Géronte. Nesze, itt az almáriom kulcsa.

Scapin. Helyes.

Géronte. Kinyitod.

Scapin. Értem.

Géronte. Balra találsz egy nagy kulcsot, a padlás kulcsát.

Scapin. Igenis.

Géronte. Összeszedsz minden ócska ruhát, a mi a nagykosárban van és eladod a zsibárusoknak, hogy kiváltsuk a fiamat.

Scapin (*visszaadja a kulcsot*). A nagyságos úr álmodik? Száz frankot sem árulok ki belőle, aztán meg tudja, hogy az idő nagyon sürget.

Géronte. De mi az ördögöt keresett azon a gályán?

Scapin. Óh, mennyi hiábavaló beszéd! Hagyja már azt a gályát, gondolja meg, hogy az idő sürget s ön elvesztheti a fiát. Oh, jaj! Szegény gazdám! Ki tudja, látlak-e még valaha az életben s nem visznek-e már e perczben rabszolgának Algirba? De tanúm az ég, hogy megtettem érted mindent, a mit tehettem és ha ki nem váltanak, csak apád szeretetlenségét vádolhatod.

Géronte. Megállj Scapin, lehozom a pénzt.

Scapin. Siessen, nagyságos úr; féltő, hogy elkésünk.

Géronte. Négyszáz tallért mondtál, úgy-e?

Scapin. Nem, ötszázat.

Géronte. Ötszáz tallér?

Scapin. Annyi.

Géronte. Mi az ördögöt keresett azon a gályán?

Scapin. Igaza van; de siessen.

Géronte. Nem sétálhatott volna másfelé?

Scapin. Igaz; de csak szaporán.

Géronte. Óh, átkozott gálya!

Scapin (*félre*). No, ez a gálya megnyomorította!

Géronte. Nesze, Scapin, most jut csak eszembe, hogy az imént kaptam ötszáz tallért aranyban; nem hittem, hogy ilyen hamar kell túladnom rajta. (*Kihúzza erszényét s nyújtja Scapinnek.*) Nesze, váltsd ki a fiamat.

Scapin (*utána nyúl.*) Igenis, nagyságos úr.

Géronte (*visszahúzza az erszényt s aztán megint úgy tesz, mintha oda akarná adni.*) De mondd meg annak a töröknek, hogy gazember.

Scapin (*nyúl az erszény után.*) Megmondom.

Géronte (*m. f.*) Alávaló!

Scapin (*m. f.*) Az!

Géronte (*m. f.*) Pogány, tolvaj!

Scapin. Bízsa csak rám.

Géronte (*m. f.*) Hogy joggalanúl csikart ki tőlem ötszáz tallért.

Scapin. Igenis.

Géronte (*m. f.*) Hogy én csak kényszerűséghől adtam meg.

Scapin. Helyes.

Géronte (*m. f.*) És ha egyszer a kezem közé kerül, hát megkeserüli.

Scapin. Igenis.

Géronte (*zsebébe dugja erszényét s el akar menni.*) Eredj, eredj már a fiamért.

Scapin (*utána szalad.*) Hé, nagyságos úr!

Géronte. Mi az no?

Scapin. Hol hát a pénz?

Géronte. Nem adtam oda?

Scapin. Nem bizony; visszadugta a zsebébe.

Géronte. A fájdalom egészen megzavarja eszemet.

Scapin. Látom.

Géronte. Mi az ördögöt keresett azon a gályán? Óh, átkozott gálya! Ördög vigye a gaz pogányát.

Scapin furfangjai

Scapin (*egyedül.*) Nem tudja lenyelni, hogy ötszáz aranyat kicsikartam tőle; de még nem számoltunk le; másféle pénznemben fog megfizetni azért, hogy a fia előtt oly gazdul elrágalmazott engem.

TIZENKETTEDIK JELENET.

SCAPIN. OCTAVE. LÉANDRE.

Octave. Nos, Scapin, hát nyélbe ütöted-e, a mit javamra kieszeltél?

Léandre. Tettél-e valamit szerelmem boldogulásáért?

Scapin (*Octavehoz.*) Itt van kétszáz arany, a mit kivasaltam atyjaurától.

Octavn. Ah! Mily boldoggá teszel.

Scapin (*Léandrehoz.*) Önért nem tehettem semmit.

Léandre (*indul.*) Akkor meg kell halnom; Zerbinette nélkül mit sem ér az élet.

Scapin. Hohó! Lassabban! Hová az ördögbe szalad úgy?

Léandre (*visszafordul.*) Mi marad egyéb hátra?

Scapin. Hiszen itt van, a mi kell?

Léandre. Ah! Az életemet adod vissza.

Scapin. De azzal a föltétellel, hogy megenged nekem egy kis boszút, atyjaura ellen, a ki elrágalmazott engem.

Léandre. Tégy a mit akarsz.

Scapin. Tanu előtt igéri.

Léandre. Igen.

Scapin. Fogja hát, itt az ötszáz tallér.

Léandre. Szaladok és kiváltom a leányt, a kit imádok.

Harmadik felvonás.

ELSŐ JELENET.

ZERBINETTE, HYACINTHE. SCAPIN. SILVESTRE.

Silvestre. Igen, kedveseik abban egyeztek meg, hogy kegyetek maradjanak együtt; mi hát teljesítettük a parancsot, melyet kaptunk.

Hyacinthe (*Zerbinettehez.*) Az ilyen parancs nagyon jól esik nekem; s az ilyen társnőt nagy örömmel fogadom; nem rajtam fog múlni, hogy bennünket is összekapcsoljon a barátság, a mely összefűzi két férfit, a kit szeretünk.

Zerbinette. Szívesen fogadom az ajánlatot; nem szoktam meghátrálni, a mikor barátsággal közelednek hozzám.

Scapin. Hát a mi kor szerelemmel közelednek?

Zerbinette. A szerelem, az más, valamivel több kockázattal jár és én nem vagyok olyan bátor.

Scapin. Azt hiszem, hogy gazdámval szemben most már mégis csak bátor; a mit az ifjú úr tett a kisasszonyért, felbátoríthatja arra, hogy úgy viszonozza szerelmét, a hogy kell.

Zerbinette. Már én azért vakon most sem hiszek neki, s a mit legutóbb tett értem, nem nyugtat meg

engem teljesen. Jó kedvű leány vagyok, örökké nevetek, de ha szeretek is nevetni, bizonyos dolgokban nem értem a tréfát; gazdád csalódik, ha azt hiszi, hogy miután letette váltságdíjamat, én már egészen az övé vagyok. Nem elég ahhoz a pénz, más egyéb is kell hozzá, s hogy szerelmét úgy viszonzhassam, a mint ő kívánja, előbb esküt kell tőle vennem, bizonyos szertartás kíséretében, a melyet szükségesnek tart a világ.

Scapin. Hiszen gazdám is szakasztott így gondolja. Annak rendje és módja szerint akarja a kisasszonyt magáévá tenni; s én nem vagyok az az ember, a ki beleavatkoznék, ha neki másfajta szándéka lett volna.

Zerbinette. Akarom hinni, mert te mondd; de előre látom, hogy atyja akadályokat fog elénk gördíteni.

Scapin. Majd módját ejtjük, hogy lehet legjobban eligazítani a dolgokat.

Hyacinthe (*Zerbinettehez.*) Sorsunk hasonlósága csak megerősítheti barátságunkat; mindakettőnket egy dolog aggaszt, mindkettőnket ugyanaz a szerencsétlenség fenyeget.

Zerbinette. Kegyednek legalább megvan az az előnye, hogy tudja, minő családból való, utalhat szüleire, a kiknek támogatásával rendbe hozhat mindent, biztosíthatja boldogságát s megszerezheti a beleegye-egyezést a házassághoz, a mely már úgyis meg van kötve. De a mi engem illet, származásomban semmi-némű támaszt nem lelek, s olyan helyzetben vagyok, a mely nem fogja megpuhítani az apát, a ki csakis a vagyonra tekint.

Hyacinthe. De a kegyed helyzete meg annyiban előnyös, hogy más leánynyal nem akarják összeházásítani azt, a kit szeret.

Zerbinette. Nem az imádó szívének elfordulása az, a mitől legjobban lehet tartani. Az ember természetesen elég érdemesnek tartja magát arra, hogy le is kösse azt, a kit meghódított; rám nézve az effajta dolgokban legborzasztóbb az apai hatalom, a mely számba sem veszi az érdemet.

Hyacinthe. Óh jaj, miért is van az, hogy az igazi vonzalomnak ilyen akadályokkal kell küzdenie? Mily édes dolog a szerelem, a mikor két szív minden akadály nélkül veheti magára a drága bilincset, a mely őket egyesíti.

Scapin. Ugyan kisasszony, a szerelemben a nyugalom kellemetlen egy állapot, a nagyon is síma boldogság unalmassá válik; változatosság az élet fűszere, s a nehézségek, melyek elé kerülünk, gerjesztik a szenvedélyt s fokozzák a gyönyört.

Zerbinette. Ugyan kérlek, Scapin, beszéld el nekünk, miféle fortélylyal tudtál pénzt kicsalni a vén zsugorítól; hallottam, hogy nagyon mulatságos história. Tudod, hogy nem hálátlan dolog nekem mesélni, megszolgálom azzal, hogy fölségesen mulatok rajta.

Scapin. Itt van Silvestre, a ki éppen olyan jól elmondhatja, mint én. Én egy kis bosszúálláson töröm a fejemet, a mely gyönyörűség lesz nekem.

Silvestre. Ugyan mire való puszta mulatságból kellemetlen ügyekbe keveredni?

Scapin. Szeretek merész vállalatokba bocsátkozni.

Silvestre. Mondottam már, ha rám hallgatnál, fölthagynál ebbeli szándékkal.

Scapin. Igen ám, de én csak magamra hallgatok.

Silvestre. Ördögbe is, micsoda mulatságot találsz benne?

Scapin. Ördögbe is, mi közöd hozzá?

Silvestre. Elég, ha látom, hogy minden szükség nélkül jó sor ütleget szerezhetsz magadnak.

Scapin. Hát aztán! Az én hátam bánja meg, nem a tied.

Silvestre. Igaz, hogy gazdája vagy a hátadnak, arra használhatod, a mire akarod.

Scapin. Az effajta veszedelem, sohasem riasztott vissza; s gyűlölöm a félnék embert, ki semmibe sem mer belefogni, mert előre számol minden következménnyel.

Zerbinette (*Scapinhez.*) Szükségünk lesz a te gondviselésedre.

Scapin. Menjenek. Én is nemsokára utánuk megyek. Nem mondhatja majd senki, hogy büntetlenül hoztak olyan helyzetbe, a melyben el kell árúnom magamat s ki kell beszélnem olyan titkokat, a melyekre nézve jó volna, ha nem kerülnének napfényre.

MÁSODIK JELENET.

GÉRONTE. SCAPIN.

Géronte. Nos, Scapin, hogy áll a fiam ügye?

Scapin. Nagyságos uram, fia biztonságban van, de most ön került szörnyű veszedelembe és sokért nem adnám, ha odahaza volna.

Géronte. Hogy-hogy?

Scapin. Míg én itt beszélek, a nagyságos urat mindenfelé halálra keresik.

Géronte. Engem?

Scapin. Önt.

Géronte. És kicsoda?

Scapin. A bátyja annak a leánynak, a kit Octave úr feleségül vett. Azt hiszi, hogy ön kiváltképpen azért akarja érvénytelennek nyilváníttatni a házassá-

got, mert saját leányát akarja az ő húga helyébe tolni. Ebben a hiszemben elhatározta fennen, hogy kétségbeesett dühét a nagyságos úron fogja kitölteni s becsületéért azzal áll bosszút, hogy megöli önt. Összes barátjai, a kik katona-emberek, mint ő, keresik önt mindenfelé, kutatnak ön után. Itt-ott magam is láttam az ő századjából való katonákat, a kik minden járókelőt megkérdeznek és csapatokba verődve elállanak minden útat, mely a nagyságos úr házához visz, úgy hogy haza sem mehet, se jobbra, se balra nem tehet egy lépést sem, hogy a markukba ne kerüljön.

Géronte. Édes Scapinem, mit tegyek?

Scapin. Nem tudom, uram, fura dolog ez. Fejtől bokáig reszketek önért. Megálljon. *(Hátra megy, mintha megnézné, van-e ott valaki.)*

Géronte *(remegve).* Nos?

Scapin *(visszajön).* Nem, semmi.

Géronte. Nem lenél-e rá módot, hogy megmenekülhessek?

Scapin. Tudnám én a módját, csakhogy veszedelemnek tenném ki a magam bőrét is.

Géronte. Scapin, mutasd meg, hogy hűséges szolgám vagy. Kérlek, ne hagyj el.

Scapin. Nem hagyom el, uram. Sokkal jobban is szeretem, semhogy magára hagyjam, segítség nélkül.

Géronte. Bizony mondom, hogy meghálálom. Tied lesz ez a kabát, ha majd megkopott egy kissé.

Scapin. Várjon csak. Jut eszembe valami, a mivel megmenthetem. Bújjék bele ebbe a zsákba és ...

Géronte *(azt hiszi, hogy jön valaki).* Jaj!

Scapin. Nem, nem, nem jön senki. Bújjék bele, ha mondom s meg ne moccanjon a viláért sem. Hátamra veszem, mint valami podgyászt s minden ellenségein keresztül viszem egyenest haza; ha egy-

szer otthon leszünk, elsánczolhatjuk magunkat s küldhetünk fegyveres hatalomért az erőszak ellenében.

Géronte. Jó gondolat.

Scapin. Kitűnő. *(Félre.)* Megfizetek most alávalóságodért.

Géronte. Mi az?

Scapin. Azt mondom, hogy jól kifogunk ellenségein. Jól bújjék bele, ki ne dugja a fejét s bármi történnék is, meg ne mozduljon.

Géronte. Bízd csak rám; nyugton leszek.

Scapin. Tűnjön el; máris itt van egy vasgyúró, a ki önt keresi. *(Elváltoztatott hangon, tájszólásban.)* Micsoda! Hát már nem vághatom el annak a Géronte-nak a nyakát? S nem akadok olyan jó lélekre, a ki útba igazítana, hogy hol találom? *(Gérontéhez, természetes hangján.)* Ne moccanjon! *(Mint előbb.)* Az ebadtát! Előteremttem én, még ha a föld alá bújt is. *(Természetes hangján.)* Maradjon veszteg . . . — Hé, zsákos ember! — Uram! — Kapsz egy aranyat, ha megmondod nekem, hol lehet most Géronte. — Ön Géronte nagyságos urat keresi? — Mordézomadta persze, hogy őt keresem. — S mi dologban, uram? — Mi dologban? — Igen. — Teringettét, hát egy kicsit agyon akarom verni ezzel a jó husággal. — Óh uram, nem olyan ember ő, a kit meg lehet botozni. — Micsoda? Az a semmirekellő, bitang, szemtelen Géronte? — Uram, Géronte nagyságos úr, nem semmirekellő, nem bitang és nem szemtelen. Kérem, tessék más hangon beszélni róla. — Hogy mersz ilyen hetykén szólani hozzám? — Kötelességemet teszem, a mikor védelmére kelek egy becsületes embernek. — Te hát barátja vagy annak a Géronte-nak? — Az vagyok, uram. — Ah, hát barátja vagy? no ennek örülök. *(Botjával többször ráüt a zsákra.)* Nesze, vedd ezt a barátságért! *(Kiabál, mintha őt ütötték volna.)* Jaj,

jaj, jaj, uram, lassabban! Jaj, jaj, jaj! — Eredj, add át neki ezt az én nevemben. Jó nap Isten. — Jaj!

Géronte (*kidugja fejét a zsákból*). Ah! Scapin! Nem állom ki tovább.

Scapin. Jaj, nagyságos úr, oda vagyok egészen, rémítően fáj a vállam.

Géronte. Micsoda! Hiszen engem ütött-vert.

Scapin. Dehogy, nagyságos úr, az én hátamon hegedült.

Géronte. Ugyan, mit beszélsz, hiszen még most is sajog bele a testem.

Scapin. Jaj, dehogy, hiszen a botnak csak a vége érte a nagyságos úr hátát.

Géronte. Kissé hátrább kellett volna húzódnod, hogy engem ne érjen.

Scapin (*visszanyomja Géronte fejét a zsákba*). Vigyázzon; itt egy másik és nem idevaló embernek látszik. — Egész nap lótok-futok's csak nem kaparíthatom körmöm közzé azt a pokolra való Géronte-ot. — Húzza össze magát. — Hé, atyafi, nem mondaná-e meg, hol keressem azt a Géronte-ot! — Nem uram, nem tudom, hol az a Géronte. — Mondja meg, igaz lelkére, nem akarom én bántani, csak rá szeretnék verni huszonötöt, meg három-négy kis szúrást adni a mellébe. — Lelkemre mondom, katonauram, nem tudom, hogy hol van. — Úgy nézem, mintha abban a zsákban mozogna valami. — Nincsen abban semmi, uram. — Mégis kedvem volna kitapogatni a kardom hegyével! — Ah, uram azt ne tegye! — Hát mutasd meg, mi van benne. — Lassabban uram. — Micsoda? — Lassabban. Semmi köze hozzá, hogy mi van a zsákomban. — De én meg látni akarom, no! — De nem fogja látni. — Te, ne okoskodjál velem! — Hát a ruhám van benne. — Mutasd meg, azt mondom. — Olyan nincs! — Olyan nincs! — Nincs! — Te, a

nyakad közé suhintok ezzel a bottal! — Szeretném látni. — Még paczkázni mer velem! (*a zsákra ver s kiabál, mintha őt ütnék*). Jaj, jaj, jaj, uram! Jaj, jaj, jaj! — A viszontlátásra. Most megtanítottalak, hogy máskor ne légy oly szemtelen. — Vigye el az ördög a vasgyúróját. Jaj.

Géronte (*kidugja fejét a zsákból*). Össze vagyok zúzva.

Scapin. Meghaltam.

Géronte. Mi az ördögbe püfölik úgy a hátamat?

Scapin (*visszatolja Géronte fejét a zsákba*). Vigyázzon: féltuczat katona jön itt egyszerre. (*Többeknek hangját utánozván*). Rajta, keressük meg már azt a Géronte-ot; keressük mindenfelé. Ne sajnáljuk a fáradtságot. Járjuk be az egész várost. Ne feledjünk ki egy helyet sem. Nézzünk széjjel mindenütt. Kutassunk ki minden zugot. Merre menjünk! Forduljunk arra? Nem, erre. Balra. Jobbra. Dehogy. Mégis. (*Gérontehez, természetes hangján*). Bujjék be jól. — Ah, bajtársak, itt van az inasa. Jöszte csak, gazficzkó s mondd meg nekünk, hol a gazdád? — Kérem, uraim, ne bántsanak! Mondd meg hát, hogy hol van. Beszélj, gyorsan, ki vele, hamar, egy-kettőre! — Lassabban uraim. (*Géronte óvatosan kidugja fejét a zsákból és észreveszi Scapin gazságát*). — Ha meg nem mondd tüstént, hol bujkál a gazdád, úgy megrakunk, hogy minden csontod ropogni fog bele. — Inkább elszenvedek bármit, semhogy gazdámat eláruljam. — Összetörünk! Tegyenek, a mit akarnak. — Azt akarod, hogy elnászpángoljunk. — Én el nem árulom a gazdámat. — Ah, te hát meg akarod kóstitolni . . . Nesze! — Jaj! (*A mikor ütni akar, Géronte kimászik a zsákból és Scapin elszalad*).

Géronte (*egyedül*). Ah, gyalázatos! Gonosztevő! Így ölsz te meg engem!

HARMADIK JELENET.

GÉRONTE, ZERBINETTE.

Zerbinette (*kaczag; nem látja Géronte-ot*). Jaj, jaj, lélekzetet kell vennem.

Géronte (*félre; nem látja Zerbinette-t*). Esküszöm, hogy meglakolsz ezért.

Zerbinette (*mint fent*). Hahaha! Mulatságos egy história! No hiszen jó bolond az öreg!

Géronte. Csöppet sem mulatságos és nincs rajta mit nevetni.

Zerbinette. Mi az? Mit mond, uram?

Géronte. Azt mondom, hogy belőlem ne üzzön csúfot.

Zerbinette. Önből?

Géronte. Belőlem.

Zerbinette. Eszem ágában sincs, hogy önből csúfot üzzek.

Géronte. Hát [akkor miért kaczag a szemem közé?

Zerbinette. Nem önt illeti; de épen most hallottam egy roppant mulatságos történetet; azon kaczagok. Nem tudom, azért-e, mert én is érdekelt fél vagyok a dologban, de én még soha életemben nem nevettem annyit, mint most azon, hogy minő fortélylyal csalt ki egy fiú pénzt az apjától.

Géronte. Minő fortélylyal csalt ki egy fiú pénzt az apjától?

Zerbinette. Igen. Ha egy kicsit nógat, el is mondom, hogy esett. Mert ha én ilyen históriát tudok, az mindig nagyon fúrja az oldalamat.

Géronte. Mondja el, kérem.

Zerbinette. Szívesen. Nem kockáztatok vele sokat, úgy sem marad sokáig titokban. Sorsom úgy akarta,

hogy vándorczigányok közé kerüljek, a kik tartományról-tartományra kóborolnak s jövő-dő-mondással, meg sok más miegyébbel foglal koznak. Alig, hogy megérkeztünk ebbe a városba, egy fiatal ember meglátott és belém szeretett. Attól a perctől fogva szüntelenül járt utánam s eleinte úgy tett, mint minden fiatal ember, a ki azt hiszi, hogy csak meg kell szólalnia s egy iczipiczi szóval is már eligazíthatja a dolgát; de mikor aztán tapasztalta, hogy büszke leánynyal van dolga, felhagyott léha tervével. Közölte szerelmét nevelő szüleimmel, a kik egy bizonyos pénzösszeg fejében hajlandók is voltak megválni tőlem. Ámde a dologban az volt a bökkenő, hogy imádóm penzzavarban szenvedett, a mi gyakran megesik jó családból való fiatal emberekkel. Atyja nagyon gazdag, de tizenhárom próbás fősvény, szóval: nagyon csúnya ember. Megálljon csak. Talán eszembe jut a neve! Segítsen csak egy kicsit. Nem tud ebben a városban egy embert, a ki hallatlan fősvénységéről híres?

Géronte. Nem én.

Zerbinette. A neve úgy végződik, hogy ron . . . ronte . . . Or . . . Oronte . . . Nem. Gé . . . Géronte. Igen, Géronte, az; ez az én csúnya vén emberem; megvan. Így hívják azt a fősvény pénzeszsákot. Hogy visszatérjek a dologra, a cigányok ma el akarták hagyni a várost, s imádóm, a kinek pénze nem volt, örökre elveszített volna, de szolgájának furfangja révén sikerült atyjától a szükséges összeget kicsikarnia. A szolgálta nevét jól megjegyeztem. Scapinnek hívják; páratlan ember s nem lehet eléggé dicsérni.

Géronte (*félre*). Ah, gazember!

Zerbinette. Hallgassa csak meg, minő furfanggal szedte rá a vén bolondot. Hahahaha! Kaczagnom kell, ha rá gondolok. Hahaha! Fölkereste a fősvény kutyát, hahahaha, s elmesélte neki, hogy a kikötőben

sétálván, egy török gályát láttak, hogy meghívták őket a gályára; egy török ifjú megvendégelte őket; mialatt ettek, a gálya kivezett a nyílt tengerre s hogy a török őt egy sajkán visszaküldte az öreghez, azzal a szigorú üzenettel, hogy Algirba viszi a fiát, ha ötszáz tallérral azonnal ki nem váltja. Hahaha! Képzelterti, hogy megrémült a vén zsugori, a kiben most az apai szeretet birkózni kezdett a fősvénységgel. Lefizetni ötszáz tallért, ez ötszáz tördöfés volt a szívébe. Hahaha! Nem tudja rászánni magát, hogy elszakadjon a pénztől s nagy fájdalmában száz nevetséges módra gondol, a melylyel fiát kiszabadíthassa. Hahaha! Tengerre akarja küldeni a hatóságot a török gálya után. Hahaha! Ostromolja a szolgát, hogy álljon be kezesnek a fia helyére, míg előteremti a pénzt, a melyet nem is akar megadni. Hahahahaha! El akar adni négy-öt ócska ruhát, a mely harmincz tallért sem ér s annak az árából akarja kiteremteni az ötszáz tallért. Hahaha! Az inas meg felvilágosítja, hogy ostobaság, a mit akar, de az öreg mindenre csak azt feleli sírva: De mi az ördögöt keresett azon a gályán? Ah, átkozott gálya, gaz török! Végre is nagy huzavona árán, sok sírás és sóhajtás után... De úgy látszik ön nem is nevet a történetemen; mit szól hozzá?

Géronte. Azt mondom, hogy az a fiatal ember akasztófárávaló, szemtelen ficzkó, a kit az apja ránczba fog szedni a gaz csinyért, a melyet elkövetett, hogy az a cigányleány arczátlan, rosszlelkű teremtés, a ki sértegetni mer egy tisztességes úri embert s a kit majd megtanítunk, hogy máskor ne jöjjön ide jó családból való fiatal embereket elcsábítani: a szolga pedig gonosztévő, a kit Géronte úr még ma fel fog köttetni.

NEGYEDIK JELENET.

ZERBINETTE, SILVESTRE.

Silvestre. Jaj, kisasszony, hova szökött mellőlem? S tudja-e, hogy az imént imádójának atyjával beszélt?

Zerbinette. Kezdtem már gyanítani. A nélkül, hogy sejtettem volna, megszólítottam s elmondtam neki a saját történetét.

Silvestre. Hogyan, az ő történetét?

Zerbinette. Igen. Nagyon furta az oldalamat s el kellett, hogy mondjam valakinek. Annál rosszabb rája nézve. Rám nézve a dolog, azt hiszem, nem lett sem jobb, sem rosszabb.

Silvestre. Úgy látszik, hogy rájött a kisasszonyra a fecsegő kedve; nagyon szerethet beszélni, hogy még a saját dolgait sem tudja elhallgatni.

Zerbinette. Hát nem tudta volna meg mástól?

ÖTÖDIK JELENET.

ARGANTE, ZERBINETTE, SILVESTRE.

Argante *(a színpalak mögött).* Hé Silvestre!

Silvestre *(Zerbinette).* Menjen haza. Gazdám szólít.

HATODIK JELENET.

ARGANTE, SILVESTRE.

Argante. Összebeszéltetek, úgy-e, gazemberek. Összebeszéltetek Scapinnal, meg a fiammal, hogy rászedtek engem; azt hiszitek, hogy én eltűröm az ilyesmit?

Silvestre. Lelkemre, nagyságos úr, ha Scapin rászedte, én mosom kezeimet és higgye el, hogy nekem semmi részem sincs benne.

Argante. Majd meglátjuk, bitang, végére járunk a dolognak; megmutatom én nektek, hogy velem nem lehet ujjat húzni!

HETEDIK JELENET.

GÉRONTE, ARGANTE, SILVESTRE.

Géronte. Ah, Argante úr, nyakig vagyok a bajban.

Argante. Engem is rettentő csapás ért.

Géronte. Az a kötni való Scapin kicsalt tőlem ötszáz tallért.

Argante. Ugyanaz a kötni való Scapin kicsalt tőlem kétszáz aranyat.

Géronte. Nem érte be azzal, hogy ötszáz talléromat kicsalta. Olyat tett velem, hogy szégyellem elmondani. De meglakol érte.

Argante. Számon kérem tőle a csinyt, melyet elkövetett.

Géronte. Példás bosszút állok rajta.

Silvestre (*félre*). Hála Istennek, hogy mindebben én nem vagyok hibás.

Géronte. De még ez nem minden, Argante úr; egy baj mindig csak előfutára a másiknak. Nagy örömmel reménykedtem, hogy ma viszontláthatom leányomat, a ki minden vigaszom, s épen most értesültem emberemtől, hogy leányom már elhagyta Tarentót s azt hiszik, hogy a hajó, melyen útra kelt, szerencsétlenül járt.

Argante. De hát kérem, miért kellett leányának Tarentóban lakni s miért fosztotta meg magát attól az örömtől, hogy maga mellett lássa?

Géronte. Okaim voltak erre; családi érdekből mostanig titkolnom kellett második házasságomat. De mit látok?

NYOLCZADIK JELENET.

ARGANTE, GÉRONTE, NÉRINE, SILVESTRE.

Géronte. Ah, te vagy az, dajka?

Nérine (*térdrehull Géronte előtt*). Ah, Pandolphe úr, hogy . . .

Géronte. Nevezz Gérontenak s ne szólíts többé a másik nevemen. Megszűnt az ok, mely miatt nálatok, Tarentóban a másik nevet kellett használnom.

Nérine. Ah, ez a névcsere mennyi zavart és nyugtalanságot okozott, a míg abban fáradtunk, hogy önt itt föltaláljuk.

Géronte. Hol van leányom és anyja?

Nérinte. Leánya itt van a közelben: de mielőtt elvezetném önt hozzá, bocsánatot kell kérnem, hogy nem tudván önt kinyomozni, elhagyatottságunkban férjhez adtam a kisasszonyt.

Géronte. Leányom férjhez ment?

Nérine. Igen, uram.

Géronte. És kihez?

Nérine. Egy Octave nevű fiatal emberhez, valami Argante úr fiához.

Géronte. Óh ég!

Argante. Minő találkozás!

Géronte. Vezess hozzá, vezess hozzá azonnal.

Nérine. Csak ebbe a házba kell belépünk.

Géronte. Menj előre. Jöjjön velem, jöjjön velem, Argante úr.

Silvestre (*egyedül*). No ez aztán csodálatos történet.

KILENCZEDIK JELENET.

SCAPIN. SILVESTRE.

Scapin. Nos, Silvestre, mit csinálnak embereink ?

Silvestre. Kettőt mondok neked. Egyik az, hogy az Octave úr dolga el van igazítva. Kisült, hogy a mi Hyacintheünk Géronte úr leánya, s a mit az apák terveztek, elvégezte a véletlen. A másik az, hogy a két öreg szörnyü fenyegetésekbe tört ki ellened, és kivált Géronte úr.

Scapin. Az semmi. A fenyegetések sohasem ártottak meg nekem, azok csak olyan fellegek, melyek nagyon magasan vonulnak el a fejünk fölött.

Silvestre. Vigyázz magadra. Az apák meg a fiúk könnyen összebékülhetnek s te benne maradsz a csávéban.

Scapin. Bízd csak rám, majd lecsendesítem én a haragjukat.

Silvestre. Huzódj el, jönnek már kifelé.

TIZEDIK JELENET.

GÉRONTE. ARGANTE. HYACINTHE. ZERBINETTE. NÉRINE.
SILVESTRE.

Géronte. Jer, leányom, menjünk haza én hozzám. Boldogságom teljes volna, ha veled együtt anyádat is láthatnám.

Argante. Itt jön Octave, éppen jókor.

TIZENEGYEDIK JELENET.

ARGANTE. GÉRONTE. OCTAVE. HYACINTHE. ZERBINETTE.
NÉRINE. SILVESTRE.

Argante. Jer, fiam, örvendj velünk együtt, hogy házasságod oly szerencsésen fordult. Az ég . . .

Octave. Nem, atyám, hiábavaló minden házassági terve. El kell vetnem álarczomat; önnek megmondták, hogy megházasodtam.

Argante. Meg. De te nem tudod . . .

Octave. Mindent tudok, a mit tudnom kell.

Argante. Azt akarom mondani, hogy Géronte úr leánya . . .

Octave. Géronte úr leánya rám nézve soha nem lesz semmi.

Argante. De hiszen ő . . .

Octave (*Gérontehez*). Nem, uram; bocsánatot kérek, ez elhatározott szándékom.

Silvestre (*Octavehoz*). Hallgassa meg . . .

Octave. Nem. Ne szólj; nem hallgatok meg semmit.

Argante (*Octavehoz*): Nőd . . .

Octave. Nem, ha mondom, atyám; meghalok inkább, semmint elhagyjam édes Hyacinthemet. (*Átmegy a szín másik oldalára s Hyacinthe mellé áll.*) Igen, tehetnek akármit; én ennek esküdtem hűséget. Szeretni fogom egész életemen át s más asszony nem kell nekem.

Argante. Hiszen őt adjuk neked, de oly szele-
verdi vagy, hogy nem hallgatsz az ember szavára.

Hyacinthe (*Gérontera mutatva*). Igen, Octave, itt van atyám, a kit feltaláltam. Most már túl vagyunk minden bajon.

Géronte. Jerünk haza, ott jobban kibeszélhetjük magunkat.

Hyacinthe (*Zerbinettere mutat*). Ah, atyám, nagyon kérem, ne válasszon el e kedves leánytól, a kit ime itt lát. Olyan derék teremtés, hogy nagyon fogja becsülni őt, ha majd megismeri.

Géronte. Azt akarod, hogy házamba fogadjak egy olyan teremtést, a kibe bátyád szerelmes s a ki az imént egy csomó gorombaságot mondott a szemembe?

Zerbinette. Kérem, uram, bocsásson meg. Nem beszéltem volna úgy, ha tudom, hogy ön az; csak híreből ismertem?

Géronte. Micsoda? Csak híreből?

Hyacinthe. Nincs abban semmi vétek, hogy bátyám szereti őt; kezeskedem erényeért.

Géronte. No ez aztán szép dolog. Hát azt nem kívánnád, hogy összeházasítsam a fiammal? Egy ismeretlen leányt, a ki csavarog az országban.

TIZENKETTEDIK JELENET.

ARGANTE. GÉRONTE. LÉANDRE. OCTAVE. HYACINTHE.
ZERBINETTE. NÉRINE. SILVESTRE.

Léandre. Atyám, ne hányja fel többé, hogy ismeretlen leányt szeretek, kinek se családja, se vagyona nincsen. A kiktől kiváltottam, fölvilágosítottak, hogy ebben a városban született s jó családból való; ők rabolták el négy éves korában. Ezt a karpereczet adták ide, melynek segítségével talán föllelhetjük szüleit.

Argante. Ah, hadd lássam e karpereczet! Az én leányom, a kit négy éves korában vesztettem e!

Géronte. Az ön leánya?

Argante. Igen, ő az; minden arczvonása bizonyítja. Édes leányom!

Hyacinthe. Oh ég! Mily rendkívüli véletlen.

TIZENHARMADIK JELENET.

ARGANTE. GÉRONTE. LÉANDRE. OCTAVE. HYACINTHE.
ZERBINETTE. NÉRINE. SILVESTRE. CARLE.

Carle. Jaj, jaj, nagyságos urak, különös eset történt.

Géronte. Mi az?

Carle. A szegény Scapin . . .

Géronte. Semmirekellő gazember, a kit fel fogok köttetni.

Carle. Jaj, nagyságos úr, ettől a fáradságtól ugyan megkímélheti magát. Egy épület előtt ment el a szegény, a kőműves kalapácsa a fejére hullott s bezúzta a koponyáját. Scapin haldoklik s kérte, hozzák ide, mert beszélni akar az urakkal halála előtt.

Argante. Hol van?

Carle. Itt hozzák.

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ARGANTE. GÉRONTE. LÉANDRE. OCTAVE. HYACINTHE.
ZERBINETTE. NÉRINE. SCAPIN. SILVESTRE. CARLE.

Scapin (*két ember hozza be; feje be van pólyázva, mintha megsebesült volna.*) Jaj, jaj, uraim, rossz bőrben látnak engemet. Jaj! Nem akartam meghalni a nélkül, hogy bocsánatot kérjek mindenkitől, a ki ellen vétettem. Jaj! Igen, uraim, mielőtt kiadnám a lelkemet, kérve-kérem bocsássák meg, ha mit vétettem, kiváltképpen Argante és Géronte urak ellen. Jaj!

Argante. Én megbocsátok. Halj meg békén.

Scapin (*Gérontehoz.*) Önt bántottam meg leginkább, a mikor azokat az ütlegetek . . .

Géronte. Ne beszélj többet arról; én is megbocsátok neked . . .

Scapin. Nagy vakmerőség volt tőlem azokat az ütlegeket...

Géronte. Hagyjuk ezt.

Scapin. Most, a halál küszöbén kimondhatatlanul fájlalom, hogy az ütlegekkel...

Géronte. Istenem! Hallgass!

Scapin. Azok az átkozott ütlegek a melyeket...

Géronte. Hallgass, ha mondom; mindent elfelejtetek.

Scapin. Ah, minő jóság! De igazán őszinte szívből bocsájtja meg azokat az ütlegeket...?

Géronte. Igen, igen. Ne beszéljünk már semmiről; megbocsátok mindent: vége.

Scapin. Ah, nagyságos úr, ettől a jó szótól megkönnyebbülök.

Géronte. Igen, de én csak azzal a kikötéssel bocsátok meg neked, hogy meghalsz.

Scapin. Hogyan, nagyságos úr?

Géronte. Ha fölépülsz, visszavonom bocsánatomat.

Scapin. Jaj! Jaj! Már megint elfog a gyöngeség.

Argante. Géronte úr, boldogságunk kedvéért, bocsásson meg neki minden kikötés nélkül.

Géronte. No, nem bánom.

Argante. Vacsoráljunk együtt, hogy annál jobban élvezzük örömünket.

Scapin. Adjanak nekem is egy kis helyet az asztal végén, míg meghalok.

VÉGE.